

НИКОЛАЙ ХАЙТОВ

СТРАХ

chitanka.info

Викна ме лесничейт веднаж, затвори хубаво вратата и ми рече:

— Порязов, има — кай — за тебе една поверителна задача: горският в Каракуз е, изглежда, мъртъв! От петнайсет дни никой не го е виждал да се мярка из района, нито пък в общината се е обаждал. Нарещам ти като на старши да заминеш за Каракуз и лично да провериш нашият човек жив ли е, или е мъртъв!

— Слушам!

— Вземи си оръжие, патрони и — умната! Районът е граничен, населението е помашко, а на това отгоре, както е известно, появила се е пак четицата на Али Бекир, тъй че очите си трябва да отваряш на чекрък!

— Слушам, господин лесничей!

Викаше се тогава „господин“, а не „другарю“.

Събрах в раницата сухоежбина за три-четири дена, метнах се на коня и тръгнах. Пушка със себе си не взех, пушката се вижда, бие на очи, но заредих наганта — имах нагант барабанлия, с шест патрона, на сто и двайсет крачки пробиваше буково листо.

Пътят за Каракуз е седем часа, но по преките пътеки го взимах и за пет, с всичкото му зазяпване, спиране по чешмите и тъй нататък. Едър е балканът там, дива бе гората — с ей такива дебели дървета и скали, пълни с орли, имаше в какво да се зазяпаш, ала на мене акълът ми беше все в тоя нашия горски — дали беше наистина пречукан, или друго се беше случило с него.

Докато се качвах с коня по стръмнините — все ми се въртеше из главата: какво ли може да се е случило?! Макар че с един горски можеше да се случи какво ли не. На него това му е работата — да пази баира да не се сече, пашата да не се пасе и току-виж светнал го някой с нож или куршум. Тъй бяха направили преди години с горския от Средока. Хванал кози в сеченака, отвързал на еркичите звънци, а козарите как да си вземат звънци, как (те пък за такива звънци мрат) — изпреварили го, пречукали го с една-две сопи — затрили го. Заради два ръждясали звънци!

На мене бяха вадели нож Бурунсуза от Карамушица и Крив Салих. Призна ми сетне Кривото. „Ако се беше — кай — обърнал да бягаш, нанизал та бях с ножа, че от трийсет крачки мога — вика — чамова талпа да пробия! Ала ти — казва — не се уплаши и това те спаси.“

При такива хора гора да пазиш не беше лесно, още повече те имаха кураж от Али Бекира — българин, ала мохамеданин от драмските села. Минаваше границата, хващаше мулета от нашенско и ги продаваше в Гръцко. Водеше трима с него. Пребили бяха един акцизен заради коня и един овчар, че беше им отказал чеверме да им пече, и оттогава на сербезлиите все името на Али Бекира им беше в устата; с него лягаха и ставаха, с него плашеха и се заканваха. Мене, да ти кажа, не ме стряскаше Али Бекир, ала си мислех друго: в такова време можеш да чукнеш и горския, и полския, и когото си искаш, и всичко да мине върху разбойника.

Конят ми силен — по пладнина бях на „Студената чешма“. Оттам пътят се навива надолу и слиза, слиза — де през храсталаци и сливащи, де през камъни и канари, докато се стигне в Каракуз.

Каракуз не беше село, а няколко дребни махали, пръснати по съседните баири. До реката, настрани от махалите, селяните си бяха направили дървена джамия с мечет, където идваха петъчно време да се кланят. Нямахме ни кмет, ни бирник. Само един наместник в най-близката махала, но заминал и той на харман и аз — ща не ща — отидох в мечета при ходжата.

Заварих го — свалил си чалмата да го не пече, събул си папуците, седи на хладовина под върбите и кърпи някакъв самар. Ни млад, ни стар, брадата му с ножица подкастриена, възрастта му не може да се разбере. „Хош гелдин!“ — „Хош булдук!“ — посреща ме той, покани ме да седна, даде на коня ми сенце, а пък аз издалече го позапитах за горския не го ли е виждал.

— Аз съм — вика ми ходжата — от десетина-петнайсет дена харманджия и никого не съм виждал. Днес съм тука, че имам погребение.

Умрял някакъв си Метко от съседната махала.

— А ти по какво насам?

Казах му, че съм в обиколка.

— Разгеле — казва ходжата, — имал си късмет, че ме завари, да те наредя в мечета да преспиш, а пък утре, като се разсъмне — върви, накъдето искаш!

Мечетът ми се видя схлупено такова едно, мазано с кал, като сайвант, с една широка стая за училище и друга стая, по-малка — за ходжата. В тая одаица имаше върху две дървета наредени дъски за

креват, застлан с халища, и отгоре им — пърчови кожи, една върху друга, можеше да има пет или шест. Имаше стол, маса и мангал. Беше преметено, чисто, по стените нямаше размазани дървеници; за една вечер преспокойно можеше да се преспи. Показа ми ходжата как вратата се залоства, с кое халище да се завия и какво да си подложва, а след това извади си часовника от пояса, един часовник като солница с чифтели и капаци, погледна в него и хукна към минарето да вика... Вика каквото вика, пъ каквото пъ, техни си молитви някакви — а че накрая се обърна към най-близката махалица и ревна:

— Е-е-ей, Расиме-е-е, каурин има тука! Донеси му неква за едене!

Докато викаше ходжата, зададе се и погребението — все мъже! Носеха умрелия, завит в черга, а един стар, брадат вървеше най-отзад и от време на време се провикваше: „Холла, холла! Холла, холла!“ (Аллах, аллах! Аллах, аллах!)

Влезнаха в джамията с ходжата, а пък аз спънах коня да пасе. По едно време чувам — топурка се: тичат из гробището хора, бягат кому накъдето очите видят, с ръце, турени на вратовете, бягат и се не обръщат, като че ги е подгонила смъртта. Като видях, че и ходжата с тях, досетих се, че са ми казвали за тоя калпав обичай: щом се погребва мохамеданин и хлопне първата лопата пръст, всички да бягат и да се не обръщат.

Като се оправи ходжата с погребението, отби се при мене да ми каже „сбогом“. Показа ми на кой баир е неговата махала и тръгна.

— Тая вечер — казва — аз ще пратя наш човек да потърси в гората горския, а ти си лягай и спокойно спи. Утре рано ще се върна и ще донеса парен качамак!

Отиде си ходжата и след малко се зададе от махалата един помак с брада на фъндъци, с бакърче в ръката и торба. Разбрах, че той е Расим, дето го извика ходжата. Сложи яденето и тръгна да си върви.

— Седни малко — викам. — Как се казваш?

А той мучи — езикът му отрязан. Беше ми в ума на другия ден да попитам ходжата кой и за какво му е отрязал езика, но до другия ден такива работи се случиха, че аз моя си глътнах, дето се вика, и забравих да попитам за езика на Расима.

Отиде си немият и останах сам. Махалите се виждат, ала и най-близката от тях е с карабина ако стреляш — горе-долу на куршум. А

пък и хора нито минаха, нито се видяха, приказка с някого да си прикажеш, по една цигара да подпалиш.

Отидох в мечета, но ми се стори вмирисано на ходжа, та се опитах да отворя прозореца, но го намерих с пирони закован. Вместо него отворих вратата, а пък аз отидох вънка. Запалих огън, грях се и ядох, докато хубавичко се стъмни. По едно време провикна се някой от джамията: „Ху-ху-ху-ху-у-у! Ху-ху-ху-у-у!“ Почнаха, значи, кукумявките да грачат, а и бухал се обади. Оставаше само вълци да завият, за да стане пущинакът асъл пущинак! „Хайде — викам си, — Гьорге, прибирай се и лягай да спиш, че утре кой знае какво ли те чака!“ Загасих огъня и се прибрах. Палнах кибрита да видя кое где е, подпъхнах вратата с едно дебело дърво, оставих бакърчето с млякото на масата и като нямаше с какво да го покрия, взех корана на ходжата, покрих с него бакърчето и си легнах, без да се събличам. Поясока и фуражката само дето свалих, а наганта турих под възглавницата.

Успокоих се, дето се вика, и лека-полека заспах. Колко съм спал, не мога да ти кажа, по едно време чувам: като в просъница нещо се дере. Дере се книга! Сепнах се, но не шавнах. „Може — рекох си — да е някаква мишка.“ Поослушах се добре, не е никаква мишка: дере се книгата листо по листо! Посегнах да взема наганта, скръцнаха дъските и — лунгурррр — обърна се на земята бакърчето с млякото. И стана мъртва тишина. Само едно дишане се чуваше. Мина ми през ума: дали не е от мойто си дишане, да се връща от стената. Спрях се да дишам, онова си диша-а. Ха да те видим сега! Тогава усетих, че косата ми се наежи. Напипах наганта и като сложих пръста на курока, тогава се малко посъвзех. Рекох си: „Ако е човек — ще го застрелям!“, но веднага ми дойде в ума, че прозорецът е с пирони закован, вратата заключена, на това отгоре и залостена — комар не можеше да се промъкне. „Ами ако е имало нещо под кревата? Ако се е някой скрил под него и ме е чакал да заспя?“ Викнах тогава:

— Стой! Ще стрелям!

Кога съм литнал от кревата и кога съм стрелял, не мога да ти кажа, но три пъти като гръмнах, чак тогава осъзнах, че съм на кревата бос и прав с наганта в ръка. Коленичих на кревата и без да пушам наганта, с лявата ръка допипах кибрита. Затиснах го под коляното, драснах една клечка и я вдигнах: вратата си беше подпряна,

прозорецът — затворен, в стаята никого нямаше, само коранът и бакърчето с млякото се търкаляха на пода.

Гледах и не вярвах, докато клечката угасна. Легнах, ала наганта не оставих. Мина ми през ума да стана, да изляза, ала се усетих толкоз отмалял, като че някой беше ми отрязал и ръцете, и краката.

Сърцето: лупа-лупа — да се пръсне. Гърба си и краката не усещам. Това било, значи, страх да те подлегне — смърт! Ако беше ми се явил в същото време Али Бекир, щях на врата му да се хвърля да го целувам като брат, все едно дали щеше да ме реже, или беси. Ала нямаше никакъв Али Бекир: скръцна столът и нещо се намести върху него. Столът не седеше равно на дюшемето и захлопа — ту на единия си, ту на другия си крак, като че някой се люлееше на него. Рекох да извикам, но гърлото ми се вдървило — не излезе нито вик, нито глас. Мина ми през ума, че може да сънувам, ала то се познава кога е насън и кога наяве: зъбите като затракат — не е сън, а зад ушите ме обля студена пот. Ще попиташ какво ми е минало през ум? Какво ли не! Духове, дракони и главно оня, умрелият, да са не е вдигнал да ме налегне и да ме размаже на кревата. Колкото смелост имах, идваше от трите патрона в наганта, макар че патроните в такова време пара не правят.

Колко се клати столът, не мога да ти кажа, но спря и в същото време: лунгур-р-р — сипнаха се всичките паници от полицата. Това ме тъй уплаши, че трите патрона от наганта изгърмяха ей така, от само себе си. След гърмежа стана тихо и в тишината чух как започна нещо да шупурка и шуполи. Рекох си, че полудявам! Запуших си ушите да видя дали нещо в мойта глава не шумоли — и шумоленето спря. Значи, идваше истински шум, равен, незнаен и, да ти кажа, страшен! Оставих наганта, вкопчих завивката с двете си ръце и я стиснах. Очите си затворих и на топка се свих — нито да чувам, нито да виждам, когато страшното ме връхлети.

Колко съм стискал завивката, не мога да ти кажа: стори ми се век, век и половина. През цялото време шумът не свърши. Знаеш ли какво е да се шета и шуполи около тебе и да не знаеш какво е? Аз с мечка съм се борил и ръката ми е хапала, ето ми зарасналата рана, с пълна пушка в корема са ме дупчили — актове бех съставил на един серсемин — караше ме да ги скъсам, и в Отечествената война невъзпламенена бомба хвърлих обратно, и пак не мога да кажа, че съм

примираше от страх, а тука, вярвай бога — жив умрях. Тая дума като ти мине през ушите — да ти е ясно, че не е току-тъй измислена, — изстиваш, вдървяваш се и — край, а краят си беше, току-речи, готов, ако в това време не беше се изкукуригал един петел. Ходжов ли беше, селски ли — не мога да ти кажа, но се чу — издалече, като изпод земята, и тогава от малко-малко дойдох на себе си. Все пак не мърдах, чаках по-добре да се разсъмне. След първия петел чу се и втори, и трети, далече кукуригаха, но ги чувах и на сърцето ми падаше това кукуригане като мехлем.

Кукуригаха петлите, пяха и се надпяваха, докато усетих, че се е вече разсъмнало. Магнах завивката и първото нещо, което забелязах, беше, че от полицата съдовете са наистина сметени до крак! Понадигнах се от кревата и другото нещо, дето се изпречи пред очите ми, беше един куп, ей такава купище с жито. Прозорецът напълно здрав, с пирони закован, вратата — залостена, а купището стигнало до височината на кревата и дори масата засипана до половината. Ровнах — жито! Наистина жито. Светло беше, виждаше се всичко ясно.

Станах криво-ляво от кревата и тогава зад купа с жито видях — какво мислиш? — клекнало до разсипаното бакърче с мляко едно сиво, живо нещо, като куче, яло мляко, облизва си муцуната и ме зяпа в очите. Една ли, две ли минути съм го гледал, без да разбере какво е, докато познах, че е борсук, язовец, опустял и язовецът! — клекнал, гледа ме и се облизва, с бели мустаки от млякото — то е събаряло саханите и се е клатило на стола! Дойде ми изведнъж ядът, побарах дървото, дето бях подпънал вратата, и замагнах да го трепя, ала то, като че разбира какво му се пече, шумугна се покрай масата и отиде под кревата. Подирях го под кревата, ала видях само опашчицата му как се хлузна през една дупка на стената и се не видя — нито язовец, нито борсук. Хукнах навънка със сопата, но на вратата ме срещна ходжата, захилен и подранил, с драно ягне в едната си ръка, а в другата — с бъкел.

— Къде с тая сопа?

— Един борсук... Ще го претрепя!

— Афедерсън! — дръпна ме ходжата. — Недей! Това — казва — е сайбият на мечета бе, господин старши, стопанинът... То си — казва — идва всяка вечер през дупката като вкъщи... Колкото е моя — казва, — толкова е къщата и негова. Аз всяка вечер му слагам мляко да си

лочи и гледай каква съм беля направил, да не ти кажа аз на тебе да му туришаницата, че да си вземе то храната, а пък ти да се не плашиш!

... Идваше ми да извъртя дървото и да хлопна по главата ходжата, но се сдържах.

— Язовецът — казвам — добре, сайбия, ами това купище с жито откъде дойде — разтварям вратата и му соча купа с ръжта.

— Вай, вай, вай! — завайка се ходжата. — А че как е станала тая работа?

— Ти ми кажи — викам му — как? Ти и борсукът сте сайбии на тоя опустял мечет. Кажи ми ти!

Ровна ходжата в ръжта:

— Ами че това е мойта ръж! Смесена с пшеница... Ето и зърната на пшеницата!

— Къде ти е ръжта?

— На тавана!

Погледнах нагоре: таванът беше от дъски, цепени чамови дъски, опръскани с вар, а по средата нейде зееше малка дупка, прясна дупка, колкото да си напъхаш малкия пръст. И тогава чак разбрах, че когато съм стрелял с наганта, единият куршум го е пробил и ходжовата ръж изтекла в одаята като вода...

Шупуркането, дето ме влуди.

Отмина всичко и тогава се усетих толкоз отмалял, че като седнах край реката под върбите, два ли, три ли часа не се поместих. Започна да ми се повдига, устата ми засъхнали, горчат, долната ми устна се нацепи и започна да се лее кръв като от рана. Уплаши се ходжата да не умра, плакна ме със студена вода, дава ми пелин да пия, бая ми на въглен, докато се горе-долу съвзех, но около месец и половина се усещах като че съм прекарал най-тежката болест. По едно време бълнувах и насън приказвах и вече мислех, че полудявам, но, слава богу, всичко мина замина и остана само едно — петлите. Петелът е за мене господ. Затова ги държа по десет и не давам никой да ги пипне. Чини ми се, че ако няма петли да кукуригат и тъмнината да изринат — няма да дойде зазоряването никога! Много пъти са ме питали комшиите:

— За какво са ти петли?

— Зарад песните. Хубаво кукуригат. Не разбирате ли какво сладко нещо е петлювото кукуригане? Славейт не прави пет пари!

— Че какво пък хубаво има в кукуригането на петлите? — чудят се комшиите.

— Духал ли ви е в очите на вас умрял помак? Не ви е духал! Вървете — казвам — да ви духне в Каракуз, а че тогава се върнете да си приказваме за петлювото кукуригане. Защото, за да може една работа да се разбере, трябва да си я видял и отпред, ама и отзад!

Ето, да речем, с братовчеда: кисел човек и винаги намусен, а го гледам оня ден — захилил се, засмял се, чейнето му се чак разчекнало.

— Да не си — казвам — спечелил на лотария?

— Никаква лотария! Радвам се — на свободата. Бих се с риболовния, държаха ме пет-шест дена в участъка под ключ и сега вече зная какво сладко нещо е да си развързан и да ходиш — слава тебе, господи, — където си щеш!

... Барал, значи, братовчедът, барал насам-нататък, докато набарал най-сетне в коя подмола се намира голямата риба!

Много такива подмоли трябва да има в живота и се крие в тях кой знае каква ли риба, ала се иска знаеш ли какво? Да те праснат по главата, че да ги видиш.

Такава е, значи, работата с моите петли, господ да ги наспори и множи! Пейнат ли петлите и започнат ли да ринат тъмнината — млъкват бухали и кукумявки, думата се дава на певците. Каже ли се „кукуригу“ — няма страшно: слънцето ще се покаже сто на сто, ден ще има, свят ще има, а няма по-хубаво от дните, няма — да ти кажа — нищо по-приятно от Света!

А пък за горския, оня, дето го търсих, знаеш ли какво било? Пристанала му една вдовица и понеже братята ѝ не му я давали, той я закарал в гората, струпал си колиба и подкарало, говедото му с говедо, меден месец!

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.